

**Система поглядів на синтаксичну категорію модальності та її
грамемну реалізацію в сучасному мовознавстві**

У статті розглянуто категорію модальності в інтерпретації сучасних мовознавців, з'ясовано систему поглядів на її статус, стосунок до різних мовних рівнів та грамемний вияв.

Ключові слова: категорія модальності, об'єктивна модальність, реальна модальність, ірреальна модальність, потенційна модальність.

Проблема класифікації категорії модальності посідає чільне місце в загальному переліку лінгвістичних питань, що мають стосунок до сучасного функціонально зорієнтованого мовознавства. Указане мовне явище викликає постійний інтерес учених своєю багатогранністю. У науковій літературі вже нагромаджено велику кількість праць, у яких ідеї модальності знайшли різнопланове висвітлення, проте ще й досі не спостерігаємо єдності в теоретичному висвітленні аналізованої категорійної одиниці. З цього приводу слушно зауважує В. З. Панфілов: „Напевно, немає іншої категорії, про мовну природу й склад часткових значень якої висловлювали таку кількість різноманітних і суперечливих думок, як про категорію модальності” [19, с. 37].

Лінгвісти використовують різні принципи класифікації модальності, наявні суттєві розбіжності у визначенні її статусу, грамемного складу, що й спричиняє неоднакову вартість наукових результатів. Тому на сьогодні категорія модальності потребує нового осмислення. Такий підхід став можливим передусім за умови наукової переорієнтації дослідників з проблем пасивного синтаксису на активний, динамічний. Це дало змогу відмежуватися від традиційного опису мовних явищ, спрямованого від засобів до функції. Керуючись подібними пріоритетами, вчені все частіше акцентують увагу на комунікативному аспекті, який передбачає вивчення категорії модальності з урахуванням її спеціалізації в реальних ситуаціях спілкування. Відповідно до

цього **мета** нашої студії полягає в системному описі різних напрямів дослідження категорії модальності. Для досягнення поставленої мети ставимо перед собою такі **завдання**: 1) розглянути дефініцію категорії модальності в інтерпретації сучасних дослідників; 2) окреслити діапазон морфологічних репрезентантів модальності; 3) з'ясувати систему поглядів сучасних лінгвістів на статус та графемну реалізацію аналізованої категорії.

Проблему модальності активно опрацьовують в останні десятиріччя й подають різні визначення цього поняття. Зазвичай її вважають категорією, що виражає різні види відношення змісту повідомлення до дійсності з погляду мовця і його ставлення до повідомлення. З цього приводу вважаємо за доцільне навести міркування В. В. Виноградова: „Кожне речення включає в себе, як суттєву конструктивну ознаку, модальне значення, тобто містить у собі вказівку на стосунок до дійсності” [4, с. 55]. На думку В. М. Бондаренка, „модальність – мовна категорія, яка вказує на характер відображених у змісті речення об'єктивних зв'язків і на ступінь достовірності змісту того ж речення з погляду мовця” [3, с. 55].

У лінгвістиці висловлено ряд аргументованих думок про категорію модальності як таку, що разом з часом (рідше – й особою) формує предикативність. Однак прийняття поданої концепції допускає різну кваліфікацію специфіки модальності. Не викликає заперечення той факт, що морфологічним ядром вираження синтаксичної модальності виступає категорія способу. В українській мові, співвідносячи граматичні значення способу й реченнєві структури, спостерігаємо певну закономірність. А. П. Загнітко висловив думку, що „вживання імператива пов'язане із спонукальними реченнями, а МФ (морфологічні форми – Н. К.) дійсного та умовного способу – з розповідними та питальними реченнями” [12, с. 244].

Розглядаючи категорію способу на тлі модальності та враховуючи передусім комунікативну мету висловлювання, а також формальне представлення в ньому предиката, вважаємо, що конструкції спонукальної (волюнтативної) модальності як інваріантні з погляду вираження

функціональної сфери апеляції репрезентовані формами наказового й спонукального способу, умовний спосіб структурує розповідні й питальні речення умовної модальності, дієслова бажального способу формують конструкції з бажальною модальністю.

Водночас модальність має ширшу семантику, ніж спосіб. З цього приводу слушну думку висловлює В. Г. Гак: „Синтаксична категорія модальності ширша від морфологічної категорії способу дієслова. Вона різноманітніша щодо форм вияву й гами виражених нею значень. Категорія модальності відображає відношення мовця до змісту висловлення й змісту висловлення до дійсності. У модальності виражено суб'єктивний момент висловлення, відбиття відрізка об'єктивної дійсності через свідомість мовця” [6, с. 58–59]. А. П. Грищенко свою теорію будує на таких засадах: “...діапазон модальних значень речення ширший порівняно з тими семантичними ознаками, які імпліцитно виражають дієслівними формами способу” [9, с. 17].

У деяких лінгвістичних студіях модальність потрактовують як категорійну одиницю, що має ширшу систему морфологічних репрезентантів. „Якщо перейти до граматичних, точніше до морфологічних способів вираження модальних відношень, то тут насамперед у структурі дієслівного типу речень виступають форми часу й способу дієслова” [4, с. 62], – наголошує В. В. Виноградов. На подібну концепцію натрапляємо також в інших граматичних працях [8, с. 542; 20, с. 86]

У сучасному мовознавстві усвідомлення двомірної цілісності (єдності форми та змісту) як основи ідентифікації конкретної лінгвістичної одиниці призвело до перегляду пріоритетів і до відмови від переваги форми над значенням. Такі виміри варто покласти в основу вирізнення синтаксичної категорії модальності, оскільки це дає змогу відійти від класифікаційно-описового принципу аналізу мовних явищ, позбавленого функціонального й семантичного аспектів. Проте вказаний підхід не забезпечує абсолютної тотожності в концепціях усіх дослідників щодо тлумачення статусу, меж та графемної реалізації модальності. Полярну позицію займають учені, які

потрактують указану категорійну одиницю з різних точок зору (зокрема, комунікативної, семантичної, логіко-граматичної), послуговуються широким та вузьким її тлумаченням тощо.

Основоположником теорії модальності небезпідставно вважають західноєвропейського лінгвіста Ш. Баллі. Він підкреслює, що модальність – це „душа речення; як і думка, вона утворюється переважно внаслідок активної діяльності суб'єкта, який говорить” [1, с. 44]. У кожному висловленні, на думку Ш. Баллі, можна вирізнити основний зміст (диктум) і модальну частину (модус), що містить інтелектуальне, емоційне або вольове судження мовця щодо диктуму. Дослідник наголошує на логічній функції модальності й потрактує її як категорію мислення.

Про дискусійність визначення статусу модальності свідчить погляд, згідно з яким її вважають універсальною логіко-граматичною категорією. О. Л. Доценко з цього приводу зазначає: „Принцип нерозривного взаємозв'язку мисленневих та мовленневих процесів, визначений основою дослідження, дозволяє стверджувати, що модальність синтаксичних конструкцій оформлюється вже на довербальному етапі їх формування, тобто на рівні судження, не залежить від структури певної мови і не може розглядатися як суто лінгвістична категорія” [10, с. 4]. На потрактування модальності як категорії, що відображає взаємопроникнення мовлення та мислення, де мислення опирається на відповідні мовні структури для передачі інформації, натрапляємо в працях чеських лінгвістів [28, с. 444].

Орієнтацію на функціонально-семантичний підхід простежуємо в Е. Бенвеніста. Для підтвердження теорії про речення як одиниці мовлення дослідник наводить ряд аргументів. Вирізняючи стверджувальні, питальні, спонукальні структури, він вважає, що „реченню властиві три модальності, пов'язані з відображенням трьох головних позицій мовця, який впливає на співрозмовника своїм висловленням: мовець або хоче передати співрозмовнику елемент знання, або – отримати від нього інформацію, або – наказати щось зробити. Саме ці три пов'язані зі спілкуванням функції мовлення

відображені в трьох формах модальності речення, кожна з яких відповідає одній з позицій мовця” [2, с. 140]. Крізь призму семантичної інтерпретації розглядає модальність Т. В. Телецька й надає цьому мовному явищу статусу функціонально-семантичної категорії [24, с. 5–6]. Семантичний аспект вважають панівним й у ряді інших досліджень [16; 26; 21; 27, с. 303].

На наш погляд, адекватне пізнання сутності модальності пов’язане з витлумаченням її насамперед як синтаксичної категорії, яку не можна розглядати поза межами комунікативного акту, оскільки саме в безпосередньому стосунку з ситуацією мовлення, у процесі мовленнєвої взаємодії вона реалізує своє значення. Модальність становить складну комунікативно-прагматичну категорійну одиницю синтаксису. Її прагматичні особливості знаходять реалізацію насамперед в конкретній мовленнєвій ситуації, на основі ґрунтовного аналізу якої можна визначити семантику повідомлюваної мовцем інформації й відповідно з’ясувати питання про роль указаній категорії в певному мовленнєвому контексті. Пріоритетні в цьому напрямку праці І. Р. Вихованця [5, с. 61–63], Л. С. Єрмолаєвої [11, с. 97], Л. О. Кадомцевої [22, с. 119–123]. Зокрема Л. О. Кадомцева вважає, що синтаксична модальність разом з часовою віднесеністю (зрідка й граматичною особою) становлять постійні компоненти зовнішньо-синтаксичної сфери структури речення. „Поза цими двома синтаксичними категоріями, які знаходять прояв у відповідних граматичних показниках, не може функціонувати жодне речення української мови. Третя категорія – значення граматичної особи – переходить до зовнішньо-синтаксичної сфери структури речення лише в односкладних реченнях з дієслівним головним членом” [22, с. 118]. Не викликає сумніву тлумачення модальності, запропоноване І. Р. Вихованцем. Включаючи модальність до сфери синтаксичних категорійних одиниць, він вважає її складником комплексної семантико-синтаксичної категорії предикативності [5, с. 62]. Певною мірою перегукуються з поглядом І. Р. Вихованця міркування М. В. Мірченка, який потрактовує модальність як

підкатегорійний складник предикативності й надає їй статусу комплексної синтаксичної реченнєвої категорії, комунікативної надкатегорії [17, с. 290].

Синтаксична категорія модальності належить до сфери тих категорійних одиниць, що насамперед відображають різноманітні акти мовлення. На такій спеціалізації наголошує І. Р. Гальперін. За його твердженням, модальність – комунікативно-синтаксична категорія, функціонування якої пов'язане передусім з рівнем мовлення. Вона має стосунок “до категорій, властивих мові в дії, тобто в мовленні, і саме тому виступає самою сутністю комунікативного процесу” [7, с. 113]. В. Г. Гак, вирізняючи комунікативні категорії, орієнтовані на мовця, і категорії, орієнтовані на співрозмовника, включає модальність до групи перших [6, с. 58–59].

На сучасному етапі розвитку лінгвістики модальність як одна з центральних категорій мови неодноразово ставала об'єктом дослідницької уваги. Протягом тривалого часу з'являлися та продовжують з'являтися різні спроби інтерпретації цієї категорійної одиниці. Проте варто наголосити, що у вивченні проблем категорії модальності насамперед прослідковуємо дві тенденції. Прибічники першої розуміють модальність широко, включаючи всі форми вираження, які відображають реальність/ірреальність дії та суб'єктивне ставлення мовця до неї. У такому разі до модальності належать: “1) цілеспрямованість висловлення: його розповідне, питальне, спонукальне значення (на основі того, що перше відображає реальність події, тоді як друге й третє – її проблематичність); 2) істинність, тобто ствердження/заперечення (перше відображає реальність, друге – нереальність події); 3) відношення мовця або суб'єкта дії до висловленого, його оцінка стосунку повідомлюваного до дійсності (реальність, необхідність, можливість, бажаність); 4) експресивні відтінки висловлення (вияв різноманітних почуттів: надії, очікування, подиву, незадоволення тощо)” [6, с. 113]. Подібну позицію в цьому питанні займають автори колективної праці „Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность” [25]. Аналізуючи модальність, вони виділяють шість типів її значень, які мають різноманітні засоби вираження (граматичні,

лексичні, інтонаційні): оцінку мовцем змісту висловлення з погляду реальності/ірреальності (гіпотетичності тощо); виражену модальними дієсловами та іншими модальними словами оцінку позначуваної у висловленні ситуації з погляду її можливості, необхідності або бажаності; оцінку мовцем рівня його переконаності в достовірності повідомлюваного; цільове спрямування мовця, або комунікативну функцію висловлення, відповідно до чого всі речення поділяють на розповідні (виражають повідомлення), питальні (виражають питання), спонукальні (виражають спонукування) та оптативні (виражають бажання); значення ствердження/заперечення, що відображає наявність/відсутність об'єктивних зв'язків між предметами, ознаками, подіями, про які йдеться в реченні; емоційну та якісну оцінку змісту висловлення [25, с. 67–68].

Сучасна концепція категорії модальності пов'язана з поділом її на об'єктивну й суб'єктивну (за термінологією В. Б. Касевича, внутрішню й зовнішню [15, с. 67–72]). У такому разі дослідники зазвичай вказують на ієрархічні стосунки між цими значеннями. Інваріантом вони вважають об'єктивну модальність, пов'язану з відношеннями між дією та суб'єктом; морфологічними репрезентантами її виступають категорії часу та способу: „Значення часу й реальності/ірреальності злиті воєдино; комплекс цих значень називають об'єктивно-модальними значеннями або об'єктивною модальністю” [20, с. 86]. Значення, що відображають стосунок мовця до змісту висловленого, позначають терміном суб'єктивна модальність. Формальне вираження останньої представлене засобами різних мовних рівнів – інтонаційними та граматичними конструкціями, лексикою, порядком слів; усе це перебуває в тісній взаємодії [20, с. 91]. Таке розуміння модальності представлене в працях В. М. Бондаренка [3], Л. С. Єрмолаєвої [11], Г. А. Золотової [13]. Незважаючи на спільність концептуальних засад цих лінгвістів, вважаємо за доцільне наголосити на деяких особливостях їхніх теоретичних ідей. Зокрема Л. С. Єрмолаєва, диференціюючи модальність, поділяє її на внутрішню та зовнішню. Перша, на її думку, репрезентує ставлення суб'єкта дії до виконаної

ним дії, друга – відношення змісту речення до дійсності щодо реальності/нереальності та ступеня впевненості мовця у висловлених ним фактах. Акцентуючи увагу на категорії способу, дослідниця стверджує, що „в системі дієслівних способів реальними виступають дії не лише такі, що здійснилися, а й такі, які відбуваються в певний відрізок часу, а також дії, реальність здійснення яких можлива, бажана, необхідна або ж тільки припускається” [11, с. 98]. Ірреальність як значення об’єктивної модальності відображає стосунок змісту речення до дійсності й засвідчує, що виражена дія з погляду мовця у визначений проміжок часу не здійснилася або загалом не може бути здійсненою [11, с. 99].

Наведені теорії вирізняються широтою підходу й прагненням проаналізувати модальність з різних боків. Водночас нам більшою мірою імпонує лінгвістична концепція, побудована на вузькому розумінні синтаксичної категорії модальності. Такий підхід, на наш погляд, дозволяє найбільш об’єктивно досліджувати подану категорійну одиницю, граматичне значення якої „вказує на конкретний характер віднесеності основного змісту речення до дійсності” [22, 119]. В україністиці до вузького тлумачення категорії модальності вдаються І. Р. Вихованець, Л. О. Кадомцева, М. В. Мірченко, М. С. Скаб та ін. Зокрема М. В. Мірченко, розглядаючи її з цих позицій, постулює, що „модальність – функціонально-комунікативна підкатегорія, яка підпорядкована комунікативній надкатегорії предикативності, є обов’язковою ознакою кожного речення-висловлення і виражає відношення реченнєвого змісту до дійсності з погляду реальності й ірреальності” [18, с. 187].

Наступна із засад класифікації модальності ґрунтується на вирізненні її графемного складу. Найчастіше в основу виділення модальності кладуть опозицію реальність/ірреальність. Таке трактування, зокрема, знаходимо в Г. А. Золотової: „Модальність речення – суб’єктивно-об’єктивне відношення змісту висловленого до дійсності з погляду його реальності, відповідності або невідповідності дійсності. Зміст речення може відповідати реальній дійсності або не відповідати їй, що й визначає протиставлення двох основних модальних

значень – модальності реальної (прямої) і модальності нереальної (ірреальної, непрямої, гіпотетичної, передбаченої)” [14, с. 142]. З приводу наявності двох значень категорії модальності слухну думку висловлює також І. Р. Вихованець: “Категорія модальності вказує на стосунок змісту речення до дійсності, з яким пов’язується витлумачення повідомлюваного як реального (лише констатованого мовцем) або як ірреального (можливого, бажаного, необхідного й под.)” [5, 62]. Реально/ірреальне протиставлення описано й в інших студіях [8, с. 542].

Ряд лінгвістів опозиційну систему категорії модальності трактують як тричленну, включаючи реальність/ірреальність та потенційність. Прихильником такого розуміння виступає російський лінгвіст О. В. Бондарко [25, с. 72–80]. Його теорія деякою мірою перегукується з попередньою, оскільки дослідник вважає за доцільне вирізнити домінуючу ознаку, що вказує на те, яке саме відношення до дійсності варто кваліфікувати як головне й специфічне для модальності. Такого статусу він надає реальності/ірреальності [25, с. 65]. На відміну від теорії Л. А. Бірлюніна та О. Є. Корді, які потенційність розглядають у межах ірреальності [25, с. 67–71], О. В. Бондарко наголошує, що потенційність має складніший характер: її „варто трактувати як поняття, яке пов’язує ірреальне з реальним” [25, с. 76], репрезентує динаміку їхньої взаємодії. За такого трактування потенційність охоплює модальні значення можливості, необхідності, оптативності, наказовості (імперативності) й гіпотетичності [25, с. 77]. Із трьома граматичними значеннями пов’язано категорію модальності в ряді праць українських лінгвістів [22, с. 119–120; 17, с. 310; 18, с. 187]. Три типи об’єктивних зв’язків (можливі, дійсні, необхідні), відображених у змісті речення, виділяє В. М. Бондаренко. Його теорія побудована на врахуванні характеру відношення між предметом думки та його властивістю [3, с. 54].

Покликаючись на студії відомих дослідників та вслід за прибічниками вузького трактування модальності, вважаємо, що ця синтаксична категорія належить до сфери тих головних категорійних одиниць, які репрезентують

необхідний елемент висловлення. На наш погляд, не викликає заперечення твердження про те, що будь-яке речення, незалежно від його структури, має модальність. Водночас остання належить до сфери найважливіших категорій, які визначають речення як головну одиницю синтаксичного рівня. Модальність, маючи відповідний комплекс мовних засобів вираження, виконує насамперед функцію оформлення речення. Тому комплексне дослідження цієї категорійної одиниці відіграє досить важливу роль у визначенні та розумінні модальної сутності речення. Ми схилиємося до думки, що детальне вивчення семантичних параметрів та формальних показників модальності дає змогу вказати на три її значення: реальність, ірреальність та потенційність. Як зазначає Л. О. Кадомцева, „модальні значення корелятивно протиставлені. Насамперед три основні модуси думки з точки зору реальності, ірреальності й потенційності (можливості) вступають у такий корелятивний зв'язок, при якому реальним значенням протиставляються обидва інші” [22, с. 120]. Подана концепція, на наш погляд, найбільш релевантна. Орієнтація на пріоритетний у сучасній лінгвістиці комунікативно-прагматичний аспект та детальне дослідження джерельної бази дає змогу зауважити, що, крім основних виявів модальності, варто виділити проміжні модальні значення. Відповідно до цього грамадна реалізація категорії модальності пов'язана з реальною (індикативною), ірреально-реальною, ірреально-потенційною та потенційною модальністю. Формальними репрезентантами реальної модальності виступають „такі конструкції, в яких констатується ствердження або заперечення тих моментів відображуваної дійсності, що лежать в основі загального змісту речення” [9, с. 19]. Ірреально-реальна модальність пов'язана із питальними та спонукальними структурами, ірреально-потенційна – бажальними та умовними, потенційна – імовірними та переповідними синтаксичними одиницями.

Як відомо, спроби лінгвістів глибоко й усебічно проаналізувати категорію модальності пов'язані також з опорою на її суб'єктивно-об'єктивне спрямування. Різноманітне співвідношення об'єктивного та суб'єктивного плану дає змогу здійснити класифікацію реченневих структур щодо їхніх

модальних значень. Як зазначає Л. О. Кадомцева, „модальні значення реальності й умовності передаються як реально констатовані” [22, с. 123]. Близькими до них виступають речення бажальної модальності, проте в них домінує суб’єктивний аспект, пов’язаний з волевиявленням. Подані типи речень включено до першої групи. Наступну групу формують конструкції спонукальної та питальної модальності, в яких маємо найвиразніший вияв імперативності, що передбачає наявність адресата мовлення. Беручи до уваги ситуацію комунікативного процесу та виразний вияв суб’єктивного фактору, у третю групу дослідниця включає речення гіпотетичної та переповідної модальності [22, с. 123].

Отже, модальність ще й досі привертає увагу вчених. У сучасному мовознавстві одночасно існує кілька її інтерпретацій. Багатогранність і неоднозначність цієї категорії дає змогу здійснювати лінгвістичний аналіз у різних аспектах. Порухені в статті питання дають загальне уявлення про категорію модальності, водночас перспективним вважаємо дослідження конкретного мовного матеріалу, що уможливить вияв модальної специфіки окремих висловлень.

Література

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. – М. : Изд-во иностр. лит., 1955. – 416 с.
2. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
3. Бондаренко В. Н. Виды модальных значений и их выражение в языке / В. Н. Бондаренко // Науч. докл. высш. школы. Филологические науки. – 1979. – № 2. – С. 54–61.
4. Виноградов В. В. Избранные труды. Исследования по русской грамматике / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1975. – 558, (2) с.
5. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.

6. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка : Синтаксис / В. Г. Гак. – Изд. втор., испр. и доп. – М. : Высшая школа, 1986. – 221 с.
7. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 139 с.
8. Грамматика современного русского литературного языка / Под ред. Н. Ю. Шведовой. – М. : Наука, 1970. – 767 с.
9. Грищенко А. П. Модальність і часова віднесеність як зовнішньо-синтаксичні ознаки речення / А. П. Грищенко // Синтаксис словосполучення і простого речення. – К.: Наук. думка, 1975. – С. 16–29.
10. Доценко О. Л. Модальність у вираженні об'єктно-з'ясувальних відношень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / О. Л. Доценко. – К., 2001. – 19, [1]с.
11. Ермолаева Л. С. Типология системы наклонения в современных германских языках / Л. С. Ермолаева // Вопросы языкознания. – 1977. – № 4. – С. 97–106.
12. Загнітко А. П. Теоретична грамати́ка української мови : Морфологія : Монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – 435 с.
13. Золотова Г. А. О модальности предложения в русском языке / Г. А. Золотова // Научн. докл. высш. школы. Филологические науки. – 1962. – № 4. – С. 16–23.
14. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка / Г. А. Золотова. – М. : Наука, 1973. – 351 с.
15. Касевич В. Б. Семантика. Синтаксис. Морфология / В. Б. Касевич. – М. : Наука, 1988. – 309 с.
16. Колшанский Г. В. К вопросу о содержании языковой категории модальности / Г. В. Колшанский // Вопросы языкознания. – 1961. – № 1. – С. 94–98.
17. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій / М. В. Мірченко. – [2-е вид., переробл.]. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 392, [1] с.

18. Мірченко М. В. Модальність як комунікативно орієнтована категорія речення / М. В. Мірченко // Граматика слова і граматика мови : [зб. наук. праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, завідувача відділу граматки та історії української мови Інституту української мови НАН України І. Р. Вихованця / укл. Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін.]. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 175–190.

19. Панфилов В. З. Категория модальности и её роль в конструировании структуры предложения / В. З. Панфилов // Вопросы языкознания. – 1977. – № 4. – С. 37–48.

20. Русская грамматика. В 2 т. Т. 2. Синтаксис / Академия наук СССР. Институт русского языка. – М. : Наука, 1980. – 709 с.

21. Рыбакова Г. Н. О модальности предложения и модальности высказывания / Г. Н. Рыбакова // Единицы морфологии и синтаксиса в семантическом аспекте : [межвуз. сб. научн. трудов / отв. ред. В. П. Малащенко]. – Ростов-на-Дону : Ростовский-на-Дону ГПИ, 1979. – С. 30–36.

22. Сучасна українська літературна мова : Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1972. – 515 с.

23. Сучасна українська мова / За ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 399 с.

24. Телецька Т. В. Предметна модальність і модальність вірогідності у мові та мовленні (на матеріалі української, російської, французької та англійської мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 „Загальне мовознавство” / Т. В. Телецька. – Одеса, 2005. – 21 с.

25. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность / [Бондарко А. В., Беляева Е. И., Бирюлин Л. А. и др.] ; под ред. А. В. Бондарко. – Л. : Наука, 1990. – 263 с.

26. Чеснокова П. В. Предикативность и модальность как семантические признаки предложения / П. В. Чеснокова // Единицы морфологии и синтаксиса

в семантическом аспекте : [межвуз. сб. научн. трудов / отв. ред. В. П. Малащенко]. – Ростов-на-Дону : Ростовский-на-Дону ГПИ, 1979. – С. 20–30.

27. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. Н. В. Ярцева]. – [2-е изд.] – М. : Большая Российская энциклопедия, 2000. – 688 с.

28. Černý J: Dějiny lingvistiky. Votobia, Olomouc 1996, 517 s.

In this article the category of modality in the interpretation of the modern linguists is analyzed, the points of view on its status, the attitude to different speech levels and the grammar realization are elucidated.

Key words: the category of modality, the objective modality, the real modality, the irreal modality, the potential modality.

В статье рассмотрено категорию модальности в интерпретации современных языковедов, подано систему взглядов на ее статус, отношение к разным языковым уровням и грамматную реализацию.

Ключевые слова: категория модальности, объективная модальность, реальная модальность, ирреальная модальность, потенциальная модальность.